

Список використаних джерел:

1. Бігдан І. Питання оцінки вартості нематеріальних активів //Регіональні перспективи.- 2001.- № 2-3.- с.78-80.
2. Виговська Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи: Монографія.- Житомир:ЖІТІ,1998.- 340 с.
3. Должанський М.І.,Должанський А.М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Нав. Посіб.-Л.:Львівський банківський інститут НБУ, 2003.- 494 с.
4. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: 36. нормативних актів. - К.: СП «Юрінком Інтер», 2000. - 231 с.
5. Саченко С. Концепція обліку нематеріальних активів./ С. Саченко, О. Черешнюк// Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір. Міжнародна науково-практична конференція, Вересень 2019. Тернопіль: ТНЕУ.

Саченко С.І.

кандидат економічних наук, доцент

Чижевська І. А.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ

У сучасних умовах глобального розвитку економіки України, поширення глобалізаційних процесів, прискорення змін та ускладнення нестабільності зовнішнього середовища успішна і результативна реалізація стратегічних цілей українських підприємств значною мірою залежить від ефективного використання наявних національних ресурсів та створення дієвої системи обліково-аналітичного забезпечення їхньої роботи задля забезпечення конкурентоспроможності підприємств і країни в цілому. Кризове становище і проблеми, що існують у національній економіці, спричинили високий рівень безробіття, поширення нелегальної трудової діяльності та значний розподіл населення за рівнями доходів. На всіх етапах розвитку економіки оплата праці була одним із головних інструментів стимулювання ринку, матеріального мотивування працівників, елементом системи оподаткування і підвищення трудової активності країни в усіх галузях національної економіки.

Від раціональної організації системи оплати праці та її правильного визначення залежить не тільки економічна ефективність окремого підприємства, а й рівень якості життя зайнятого населення і зокрема тих громадян, що вже отримують пенсійне забезпечення. Водночас оплата праці займає велику частку у загальній сукупності витрат підприємства. Тому дослідження оплати праці як комплексної економічної категорії доцільно проводити з декількох позицій, а саме з позицій:

- підприємця, організації чи будь-якої установи – для яких заробітна плата є суттєвим чинником мотивування працівників, а також двома статтями витрат, що знижують прибуток: виплати самої заробітної плати і відрахування сум єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- працівника – для якого заробітна плата є основним джерелом доходу, ключовим показником рівня життя, основою поточних заощаджень і базою соціального страхування щодо всіх випадків і на пенсійне забезпечення;

– держави – для якої як прибуток підприємств будь-якого сектору національної економіки, так і заробітна плата працівників є базою оподаткування податком на прибуток і податком на доходи фізичних осіб, а також базою нарахування сум єдиного соціального внеску в розмірі відповідно до закону [3].

Відображення таких трьох позицій можна інтерпретувати у динаміці даних середньомісячної номінальної та мінімальної заробітної плати протягом останніх десяти років [4] (рис. 1).

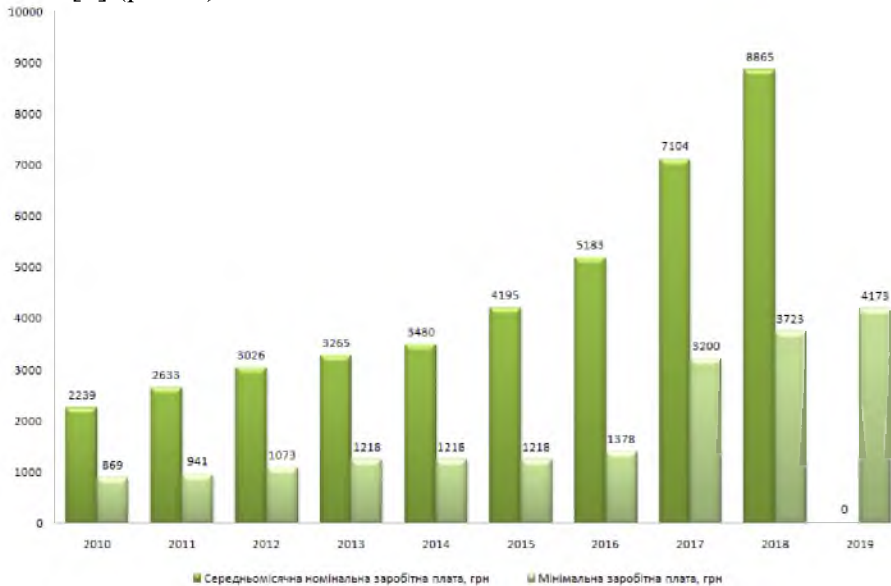

Рис. 1. Динаміка номінальної та мінімальної заробітної плати в Україні протягом 2010-2019 років

Оплата праці є чи не найважливішою категорією серед умов праці, вираженням ефективності економіки та соціальної політики держави, показником якості та результативності проведених реформ. Її проблематика завжди є досить актуальною. З одного боку, вона є основою доходів для працівника, а отже, її розмір значно характеризує рівень достатку всіх громадян. З іншого – мотивацією для працівника виконувати трудові обов'язки ефективніше, що в свою чергу впливає на темпи і масштаби розвитку підприємства, області, регіону та країни загалом. Соціально-економічні аспекти оплати праці дозволяють розкрити ті проблеми, які мають місце в сучасних умовах в Україні у сфері оплати праці, і визначити ефективні засоби та форми їх вирішення.

Сутність економічної категорії розкривається в її функціях. Слово функція має латинське походження та означає призначення, сферу діяльності, роль. Отже, функція оплати праці – це її призначення, роль, складова сфери практичної діяльності в узгодженості і реалізації інтересів головних суб'єктів соціально-трудова відносин. Дієвість оплати праці, на думку І. В. Саух, визначається тим, наскільки в повній мірі вона виконує свої основні функції [2]. Узагальнюючи праці вітчизняних та іноземних науковців можна виокремити такі функції:

- відтворювальна – відображає здатність працівників отримувати життєві блага;
- стимулююча – встановлення залежності розміру оплати праці від кількості й якості праці конкретного працівника, його трудового внеску в результати роботи підприємства;
- регулююча, або ресурсно-розміщувальна функція заробітної плати полягає в оптимізації розміщення робочої сили за регіонами, галузями господарства, підприємствами з урахуванням ринкової кон'юнктури;
- соціальна функція відображає міру живої праці при розподілі фонду споживання між найманими працівниками і власниками засобів виробництва;
- функція формування платоспроможного попиту населення – узгодження платоспроможного попиту, а саме форму виявлення потреб, забезпечених грошовими

коштами покупців, з одного боку, і виробництва споживчих товарів – з іншого.

Кожна функція оплати праці має своїх суб'єктів, які передусім зацікавлені в її реалізації. Так, у реалізації відтворювальної функції заробітної плати найбільш зацікавлені державні органи в повноцінному функціонуванні ринку праці. У реалізації соціальної функції заробітної плати зацікавлені переважно наймані працівники, а також держава, як гарант прав, свобод трудящих і соціальної справедливості в суспільстві. Проте, це не означає, що роботодавець байдуже ставиться до реалізації цієї функції, адже порушення принципу соціальної справедливості на практиці стає суттєвим де мотивуючим чинником і зачіпає інтереси роботодавця. У реалізації стимулюючої функції оплати праці найбільш зацікавлений роботодавець, оскільки він повинен отримати певний виробничий результат від використання найманої праці, що дозволяє йому зрештою мати очікуваний дохід і водночас власний інтерес – прибуток [1].

Проте наявна ситуація, що склалася в питанні розрахунків з оплати праці: постійні зміни в законодавстві, жорсткий контроль за виплатою заробітної плати та нарахуваннями на неї, значні штрафи при перевірці змушують підприємства та організації звертатися до незалежних експертів-аудиторів. Аудит розрахунків з оплати праці є одним з найбільш діючих інструментів економічної політики підприємства, що впливає на ефективність господарської діяльності та подальшого його функціонування. Проведення дослідження розрахунків з оплати праці має на меті надання незалежної оцінки щодо достовірності показників та правильності ведення обліку заробітної плати та дотримання норм чинного законодавства в сфері оплати праці. При розрахунках з оплати праці виникає значна кількість помилок і порушень, які мають бути виявлені при аудиторській перевірці. Посилення контролю за оплатою праці, яке відбувається в зв'язку із запровадженням додаткових підстав для здійснення перевірок органами Державної служби України з питань праці, які тепер можуть проводитися у формі виїзних або невиїзних інспектувань, із розширенням прав інспекторів, підвищує актуальність здійснення аудиту на підприємствах.

Питання організації та контролю заробітної плати становлять основу соціально-трудових відносин, бо включають інтереси всіх учасників виробничих процесів національної економіки, включаючи державу, тому будь-які зміни, що стосуються заробітної плати, прямо чи опосередковано впливають на життя всіх учасників суспільства шляхом виконання передбачених функцій.

Список використаних джерел:

1. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник/ А.М. Колот. – К.: В-во КНЕУ, 2002. – 337 с.
2. Саух І.В. Витрати на оплату праці: економічна сутність / І.В. Саух // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – №4 (54). – С. 228 – 292.
3. Толуб'як В. С. Заробітна плата та її вплив на формування фінансових ресурсів системи пенсійного забезпечення / В. С. Толуб'як // Теорія та практика державного управління. — 2017. — Вип. 2. — С. 242—249.
4. Україна в цифрах. Статистичний щорічник. 2019. Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/Ukr_cifra_2018_u.pdf